

Bijlage C-I Verslag publiek privaat bijeenkomst

Bijeenkomst 'Samen Impact Maken: Gezond en Duurzaam Eten voor & door Iedereen'

Datum, plaats: Vrijdag 7 november 2025, Omnia, Wageningen

Separate annex: PDF presentatie met achtergrond, tussentijdse uitkomsten van de enquête en desk studies. Naam document: Interactive session REK project_7 Nov 2025.

Aanwezigen: Private partijen (voedingsingrediënten, voedingsproducten), publieke sector (gemeente, provincie, samenwerkingsverbanden, stichtingen), kennisinstellingen (REK projectgroep)

Achtergrond:

In Nederland investeren diverse onderzoeksprogramma's in de ontwikkeling van duurzaam en gezond voedsel. Dit zijn programma's zoals PPS-, MIT-, NWO- en EU-projecten. Deze initiatieven beogen kennisinstellingen, publieke en private partners samen te brengen om tastbare impact te realiseren op belangrijke maatschappelijke thema's als gezondheid, duurzaamheid en innovatie.

Toch blijft de ontwikkeling van gezamenlijke projecten, met name op het gebied van duurzame en gezonde voedselomgevingen en consumentengedrag, vooralsnog beperkt. Om in kaart te brengen hoe we deze samenwerkingen binnen onderzoeksprojecten kunnen bevorderen is er een **Route en Kansen kaart (REK)- project 'Samen Impact Maken: Gezond en Duurzaam Eten voor & door Iedereen'** gestart, een samenwerking tussen WUR en HAS Green Academy.

Doel bijeenkomst:

1. Presenteren en toetsen van de tussentijdse uitkomsten van de enquêtes + deskstudies die we hebben uitgevoerd.
2. Identificeren van mogelijke oplossingsscenario's om onderzoek op deze maatschappelijk relevante thema's te bevorderen.

Gespreksverslag:

Het maatschappelijke thema

- Food & Health valt vaak tussen wal en schip bij ministeries. VWS (Health Holland / TKI LSH) vs LNVN (TKI A&F en T&U)
- Vanuit de gemeenten en Regio FoodValley soms niet duidelijk in hoeverre ze zich met dit thema (duurzame en gezonde voedselomgevingen en consumentengedrag) nog meer kunnen en mogen bemoeien.
- De provincie is met name verantwoordelijk voor ruimtelijke ordening en economie. Het is vaak lastig om hier nadrukkelijk voedsel en gezondheid in naar voren te brengen.
- Bij gemeenten en ook binnen de City Deal is er aandacht op het thema en worden er ook verschillende initiatieven ontplooid. De City deal loopt in 2027 af en het is nog onduidelijk of en hoe dit doorgezet gaat worden. Het zou een mooie doelstelling zijn als het een landelijke

beweging zou worden, maar wel met voldoende slagkracht; hoe een lange termijnvisie te bewerkstelligen, en waar komt structurele financiering vandaan om meerjarige samenwerkingen te bevorderen?

- Bij de overweging omgeving versus gezondheid is vaak het uitgangspunt dat je als burger een keuze hebt. Het sterke tegenargument hierbij is “is dat wel zo? Heeft de burger met een voornamelijk ongezonde voedselomgeving wel echt de keuze?”. Het is hierbij wachten op een voedselwet, wat meer instrumentarium geeft om te kunnen reguleren.
- Interventies zijn vaak gericht op individueel niveau, niet op systeemniveau.
- Gezond is ook vaak ‘minder’, en dat schuurt met commerciële belangen.
- Belangrijk te weten dat je een norm kunt stellen als bijvoorbeeld een stad, om te laten zien waar je voor staat en waar je aan wilt werken. Je ziet dat dit successen heeft, zoals eerder met de rookvrije omgeving en een gezonde omgeving rondom ziekenhuizen. Vraag is dus: hoe verander je de norm?
- Vroege educatie is belangrijk voor kinderen. Hier zijn echter wel kosten aan verbonden. Ook wordt een tegenvraag gesteld of het in het algemeen niet al bij de meeste mensen bekend is wat gezond is en wat niet, maar dat andere factoren een grotere rol spelen (zoals de voedselomgeving).

Aandacht voor implementatie

- Implementatie, inclusief monitoring en effect evaluatie is erg belangrijk en verdient meer aandacht om echt verandering teweeg te brengen.
- Voor de publieke sector is alleen beleid in de vorm van een rapport niet voldoende en is er nadrukkelijk ook de wens voor implementatie.
- Er lijkt nu geen goed instrumentarium voor implementatie (projecten stoppen te vroeg). Funding is vaak gericht op innovatie en sluit niet direct aan bij implementatie of beleid.
- Een idee is om meer programmatisch te denken (vanuit subsidiegevers en kennisinstellingen), waarbij opeenvolgende projecten de verschillende TRL stadia kunnen oppakken. Zorg voor continuïteit ipv stoppen bij een rapport.
- Monitoring van resultaten is ook wenselijk: laten zien dat iets werkt.
- Er is ook behoefte aan goede voorbeelden en showcases, ook in combinatie met maatschappelijke impact.
- Als iets succesvol is: vergroten en versterken (hoe financieren?)
- Subsidie voor private partijen voor implementatie moet mogelijk zijn op een terrein wat een publiek belang dient.
- Vanuit de private partners wordt wel een kanttekening gemaakt dat implementatie ten aanzien van een product, graag door de bedrijven zelf wordt gedaan (competitief).
- Omzetgroei is voor bedrijven erg belangrijk, maar wel met de kanttekening dat de visie en strategie van de meeste bedrijven is dat dit wel moet zijn in de productcategorieën die gezond en duurzaam zijn.

Voorwaarden voor een ideaal project:

- Kernwoord: eigenaarschap. Wie voelt zich verantwoordelijk voor de resultaten en de opvolging?

- Een project met algemene kennisontwikkeling die voor alle samenwerkingspartners relevant is en daarnaast verschillende case studies die meer gericht zijn op 1 of enkele partners waar meer vertrouwelijkheid mogelijk is en ook al een eerste stap naar implementatie ingezet kan worden.
- ‘Bestaansrecht’ vanuit elke partij is belangrijk om tot impact te komen; vertrouwen/begrip voor elkaar is key (publiek, privaat, kennisinstellingen), want er zullen nagenoeg altijd compromissen nodig zijn voor samenwerking.
- Communicatie van kennis goed verankeren in het project, zoals met een communicatieplatform en het niet zien als “moetje”. Hoe kan een deelnemende partij zich profileren met deelname? Is disseminatie onderdeel van de subsidie?
- Sneller naar de praktijksituatie stappen en onderzoekend lerend gedurende de weg., zodat het onderzoek niet te lang in theorie en alleen data verzamelen blijft hangen. Belangrijke kanttekening hierbij is wel het wel altijd nodig blijft om mechanismen te identificeren om te weten welke interventies wel en welke niet werken.
- Overzicht van kennis en kennis delen: Veel onderzoekers in projecten beginnen allemaal opnieuw en van voren af aan. Het is nodig dat onderzoekers meer de verbinding met elkaar zoeken en van elkaar leren.
- Goed om ook te kijken naar vervolg van projecten; hoe dit op te pakken om tot vervolgstappen te komen (bv vervolg in programma)
- Expertisecentra moeten meer in beeld zijn voor het vertalen van wetenschap naar de praktijk.
- Deelname van 1 gemeente is lastiger voor een gemeente dan van als onderdeel van een groep van gemeenten (makkelijker als collectief, ook om budget voor vrij te maken).
- Er is al een basis voor een gezonde en duurzame voedselomgeving (bv JOGG, Voedingscentrum, GGD zijn al verbonden); hoe dit nu goed in te zetten voor versnelling?

Duur van een project

- De duur van 3-4 jaar is een uitdaging, met name voor de publieke sector. Elke 4 jaar zit er een ander bestuur. Ook de gelaagdheid is lastig. De City Deal kan een vehicle zijn, ipv via afzonderlijke gemeentes. Naar alle verwachting wordt de City Deal na 2027 verlengd.
- Voor private partijen is de duur minder een probleem, mits er niet pas aan het einde van de looptijd resultaten komen. Het belang van tussentijdse resultaten wordt benadrukt.

Onafhankelijkheid

- In de enquête mist een vraag over onafhankelijkheid in het kader van onderzoekssamenwerkingen. Publieke organisaties geven aan dat het soms lastig is om samen te werken met private partijen (partijen met een winstoogmerk). De zorg is dat als een publieke partij geld inbrengt, je dan niet indirect een private partij financiert.
- Ook bedrijven geven aan niet met alle andere bedrijven te willen samenwerken. Het is hier enorm belangrijk dat het onderzoek pre-competitief is. Ook weer niet te pre-competitief, want dan levert het mogelijk te weinig nieuwe implementeerbare inzichten op.
- Onafhankelijkheid is belangrijk voor zowel private partijen, publieke partijen, als ook de kennisinstellingen.

Feedback op het REK proces en voorgestelde eindproduct:

Partijen die missen:

- CATERAARS
- Retail
- Betrek de voedselraden in Nederland, zij komen op voor rechten van burgers en rechtvaardigheid
- ZonMW (Wilke van Ansen)

Funding overzicht

- City Deal staat hier niet op de goede plek, beter eruit halen
- Wellicht een extra overzicht om rol van verbindende organisaties weer te geven, waar weten partijen elkaar te vinden? Denk dan aan City Deal, Voedingscentrum, voedselberaad, next food collective.
- Rol VNG is nog niet helder; in het GALA akkoord staat leefomgeving wel benoemd, maar voedsel niet. Er is nu een AZWA (Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord); preventiemaatregelen kunnen als het leidt tot minder kosten. Een percentage van de begroting vastleggen voor preventie leidt tot structureel beleid.
- Regiodeal verder optrekken naar TRL9
- Institutional foundations en liefdadigheidsinstellingen: bijvoorbeeld Novordisk, IKEA foundation
- Wat is de rol van zorgverzekeraars?
- Beter kiezen waar je dit overzicht op wilt richten. Zijn het nu vooral instrumenten waar kennisinstellingen een rol in hebben?
- ZonMW toevoegen als funding partner
- Hoe doen andere landen het?
- Makkelijker maken om later alsnog in te stappen in een project/programma.
- Procesidee: start met verbindende sessies i.p.v. met een call.

Eindproduct

- Behoeftte aan meer programmatisch en op grotere schaal nadenken over transities dan versnipperde projecten.
- Veel verantwoordelijkheid en eigenaarschap is niet genoemd. Dit is een gevecht op zich. Er mist toch nog verbinding
- Zijn deze stappen en de route en kansenkaart voldoende om de missie te bereiken? Waar belandt het, wie gaat er wat mee doen. Een aanscherping hiervan is wenselijk
- Er is nog geen gezamenlijke agenda op de voedselomgeving, maar is wel nodig! Dit geldt ook voor een agenda op lange termijn consumentengedrag.
- Advies is om een agenda te bouwen (een voorbeeld hiervan wordt gedeeld door een deelnemer)

Brainstorm Oplossingsrichtingen:

- Kies focus – one size fits all past niet! Voor welke doelgroep is probleem het meest urgent? Doelgroep bepaalt de focus die je kan leggen; Bv. Lage SEP, gezondheid; hoge SEP, duurzaamheid
- Gezond, Duurzaam, Eerlijk; idealiter gaat dit hand in hand, maar dat is niet altijd mogelijk
- Hoe impact monitoren? Bv. Mentaal/fysiek welzijn, verkorten ziektelast, zorgkosten à binnen 4 jaar is het moeilijk om impact te monitoren, dit beter over een langere termijn doen; transitie kost tijd!
- Er moet intrinsieke motivatie zijn om transitie te maken, wetgeving kan ondersteunend zijn; shine momenten/mensen om beweging in gang te zetten, 'werkpaarden' om lange termijneffecten te genereren.
- Transitie moet geld mogen kosten...

Bijlage C-II Verslag funders overleg

Online gesprekken met financiële regieorganen

Datum, plaats: 28 november en 5 december 2025 (online)

Separate annex: PDF presentatie met achtergrond, tussentijdse uitkomsten van de enquête en desk studies. Naam document: Update REK project 4D_ input funders 28 nov en 5 dec 2025.

Aanwezigen: TKIs (AF, TU, LSH), Regieorgaan SIA, Roadmap Voeding Gezondheid Leefomgeving, REK projectgroep

Reflectie op presentatie tussentijdse resultaten + input

TRL schema:

- Mooi om te zien dat alle TRL niveau's afgedekt zijn.
- Let wel op verschillen tussen regelingen en financiers (nu in 1 schema)
- Niet proberen om alles richting hoger niveau te schuiven (alles heeft zijn waarde).

Financieringsvormen:

- TKI:
 - is een instrument, partijen moeten daar bij passen. TKI heeft wel meerdere regelingen, zoals PPS, Kennis-op-Maat en Seed Money.
 - wellicht is andersom denken ook een optie: eerst behoefte partijen verkennen en funders stappen vervolgens in (of niet).
- Health Holland:
 - heeft een optie voor alleen een in kind (geen cash) bijdrage
 - een vergoeding voor het MKB bij deelname kan soms ook
 - publiek mag ook alleen in kind (gestimuleerd door RVO)
- SIA (valt onder NWO):
 - regeling 'praktijkkennis voedsel en groen' kent een bijdrage van 20% vanuit partners (tot 2027, wordt gekeken naar vervolg)
 - open regelingen (RAAK, RAAK-PRO) een bijdrage van 50% in kind /cash
 - ook bij SIA kan MKB zelf subsidie ontvangen
 - KIEM regeling: alleen in kind (1/3 van totaalbedrag) → met name gericht op haalbaarheid (bv. pilot)
 - NWO-SIA Future Food Systems calls; mogelijk zijn er thema's die passen bij dit REK project.

Programma-aanpak / Community of Practice

- Voorkomen van losse projecten spreekt aan. Programmatisch denken: daarvoor is overkoepelend beleid nodig – strategische agenda van de overheid. Strategische agenda (LVVN / VWS) → borgen van gezamenlijk belang en stimulerend beleid. En dan kan je kijken hoe funders bij deze agenda kunnen aansluiten.

- Goed idee, je krijgt inzicht in netwerken
- Grotere kans op een vervolg na afloop van een project
- Wellicht vooraf bedenken: impact pathway. Dat geldt zowel voor de financier als de indiener (is nu al onderdeel van PPS indienen, maar zou dan ook op programma-niveau moeten gelden). Men moet zich niet alleen richten op projecten, maar breder denken om tot impact te komen.
- Denken aan opgave-gericht innoveren met 'eigenaarschap' (iemand moet regie voeren).
- Community of Practice wordt momenteel al opgesteld door Schuttelaar en partners. Dit is een initiatief om partijen vooraf bij elkaar proberen te brengen – LVVN.
- Er lopen ook binnen TKI al gesprekken om meer thematisch te gaan werken en meteen al naar vervolg (financiering) te kunnen kijken. TKI-Delta werkt al meer op thema's.
- Prio op thema's kiezen vereist lef, want dan sluit je ook andere topics uit!
- Rathenau heeft hier een rapport over geschreven: opgavegericht innoveren. Kernpunten:
 - Eigenaarschap vastleggen
 - Denk breder dan projecten
- Kijken of er binnen de Preventie Promotor (groeifonds voorstel dat het niet heeft gehaald) nog topics liggen voor programmeringsthema's.

Overige punten:

- Roadmap Voeding Gezondheid Leefomgeving wil kijken hoe zij een rol kunnen spelen in het opstellen van zo'n strategische agenda.
- NWA heeft geen verplichting tot cofinanciering, maar is niet toegankelijk voor alle kennisinstellingen.